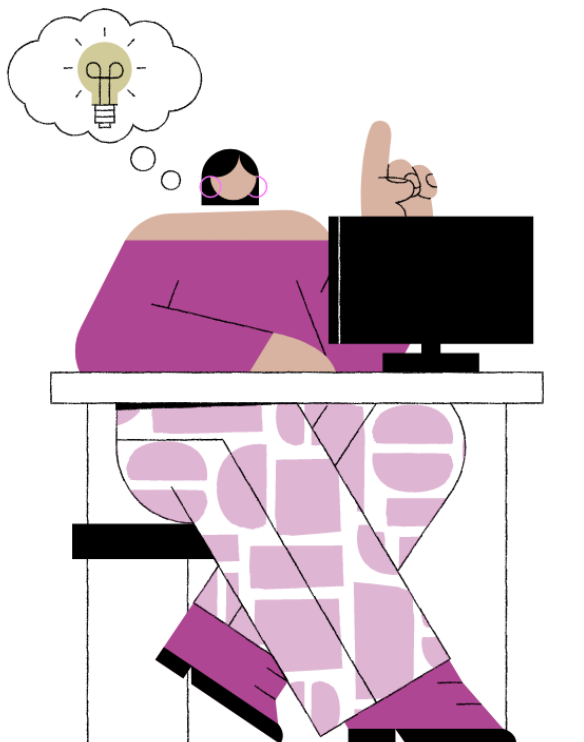

Kim jest Rzecznik Praw Ucznia? Funkcje i zadania

Materiał wspierający w realizacji działań w programie Szkoła Demokracji

Rzecznik Praw Ucznia – czy warto?

Różne grupy społeczne czy zawodowe posiadają swoich rzeczników, czyli osoby, które w razie konieczności są ich głosem w różnych sprawach. My jednak skupimy się konkretnie na rzeczniku praw ucznia, czyli osobie, której rolą jest przestrzeganie praw i obowiązków uczennic i uczniów, a także rozwiązywanie wewnętrznych konfliktów pomiędzy uczniami i nauczycielami.

Zacznijmy jednak od fundamentalnego pytania: czy warto jest powoływać funkcję rzecznika?

Żeby odpowiedzieć na to pytanie, trzeba przede wszystkim wiedzieć, **jakie kompetencje, możliwości i ograniczenia składają się na stanowisko Rzecznika Praw Ucznia.**

Po pierwsze: każda szkoła może powołać takiego rzecznika, jednak nie jest to obowiązkowe.

Po drugie: rzecznikiem może być zarówno uczeń, jak i nauczyciel.

Po trzecie: polskie przepisy prawa nie dają jednoznacznej odpowiedzi dotyczącej uprawnień i pracy szkolnego rzecznika. Natomiast rzecznik jest zobowiązany do przestrzegania praw ucznia umieszczonych w Konwencji Praw

Dziecka z dn. 20 listopada 1989 r. ([dostępna tutaj](#)) oraz Ustawie o Systemie Oświaty z dn. 18 lutego 1991 r. ([dostępna tutaj](#)).

Po czwarte: dotychczasowa praktyka polskich szkół wskazuje na to, że rzecznik zajmuje się wszelkimi sprawami związanymi z przestrzeganiem praw ucznia.

Po piąte: każda szkoła powołująca stanowisko rzecznika określa jego kompetencje i zadania. Dokumentem, który stanowi tutaj wykładnię jest wewnętrzny regulamin.

Jeżeli chodzi o stronę formalno-prawną to szkoła jest zobowiązana określić w swoim statucie organy, jakie powołuje do życia:

- szkoły publiczne, art. 98 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe;
- szkoły niepubliczne, art. 172 ust. 2 pkt 3 – w/w ustawy.

Podstawa prawna: Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

Czym zajmuje się Rzecznik Praw Ucznia?

- Głównym jego zadaniem jest przestrzeganie i egzekwowanie praw ucznia.
- Celem działań jest także zwiększanie wiedzy wśród uczniów i nauczycieli na temat aspektów prawnych (np. kiedy należy jakąś sprawę zgłosić do dyrekcji szkoły, a kiedy sprawa wymaga interwencji jeszcze wyżej - kuratorium, Rzecznik Praw Dziecka; jakie narzędzia prawne mają osoby do wykorzystania w sytuacji problemów z egzekwowaniem praw w ich szkole?). W tym celu może współpracować z władzami szkoły, władzami samorządowymi oraz instytucjami zajmującymi się kwestią praw uczniów.
- Może proponować uchwalenie nowych przepisów dotyczących uczniów albo zmianę dotychczas istniejących.
- To także organ rozstrzygający konflikty pomiędzy uczniami lub między uczniami a osobami pracującymi w szkole.

Powołanie funkcji Rzecznika Praw Ucznia – praktyka

W programach realizowanych przez Centrum Edukacji Obywatelskiej, a w szczególności w programie Szkoła Demokracji na przestrzeni tych wielu lat spotkaliśmy się niejednokrotnie z tym, że dana szkoła powoływała rzecznika. Jak pokazuje praktyka, działanie to przede wszystkim wynika z wewnętrznej potrzeby placówki. Przeprowadzone jest na zasadach demokratycznego głosowania, w którym swoją kandydaturę mogą złożyć zarówno uczniowie, jak i nauczyciele. Poniżej prezentujemy kilka przykładów szkół, które zrealizowały to działanie u siebie. Ponadto w tych relacjach będziecie mogli odnaleźć też treść regulaminów, które mogą stanowić dla was inspirację.

Szkoła Podstawowa im. Aleksandra Fredry w Odrzykoniu pod koniec zeszłego roku powołała funkcję rzecznika. Zapytani o sukces, odpowiadają w następujących słowach: „Jesteśmy zadowoleni, że osoba, którą wybraliśmy na Rzecznika Praw Ucznia jest nauczycielem otwartym na nasze problemy, życzliwa w stosunku do nas, będziemy mogli na nią liczyć i pomoże nam w każdej trudnej sytuacji.”.

Pełna treść dostępna jest [TUTAJ](#).

Szkoła Podstawowa nr 51 im. Jana Pawła II we Wrocławiu powołała funkcję rzecznika, ponieważ jak sami mówią „W naszej, jak zapewne w każdej, szkole pojawiały i pojawiają się konflikty między uczniami a nauczycielami oraz między samymi uczniami i nie do końca wiedzieliśmy, jak sobie z tym problemem poradzić. Prosiłiśmy o pomoc nauczycieli, do których mieliśmy największe zaufanie i ją otrzymywaliśmy, jednak fakt, że takie problemy rozwiązywało wiele osób nie był wygodny dla wszystkich. Pojawił się więc pomysł, by powołać Rzecznika Praw Ucznia - jedną osobę, która będzie mogła pochylić się nad naszymi sprawami.”. Warto dodać, że w przypadku tej placówki zaangażowane były Samorzady Klasowe oraz Rada Pedagogiczna.

Pełna treść dostępna jest [TUTAJ](#).

Szkoła Podstawowa nr 34 w Gdyni powołała funkcję rzecznika, którą sprawuje uczennica wraz z nauczycielką. Najpierw zebrane zgłoszenia do pełnienia tej funkcji, a następnie odbyła się kampania wyborcza, w której udział wzięły dwie zgłoszone uczennice. Kolejnym krokiem było tajne, demokratyczne głosowanie, w którym jedna z uczennic głosami szkoły została wytypowana do pełnienia funkcji. Drugą osobą, która ma być też niejako wsparciem dla uczennicy jest nauczycielka, którą jednogłośnie wybrali uczniowie szkoły.

Pełna treść dostępna jest [TUTAJ](#).

Jak powołać Rzecznika Praw Ucznia w waszej szkole?

1. Organ powołujecie zgłaszając go przez wniosek Samorządu Uczniowskiego, dyrektora placówki lub grupy uczniów.
2. Ustalacie regulamin ([podpowiedzi, jak go stworzyć znajdziecie tutaj](#)), a także zasady działania.
3. Przeprowadzacie demokratyczne wybory.
4. Ogłaszacie wyniki wyborów i wdrażacie działanie rzecznika w szkole.

Wróćmy zatem do pytania, które postawiliśmy sobie na początku tego tekstu – czy warto powoływać Rzecznika Praw Ucznia?

Naszym zdaniem warto mieć swoją reprezentację w miejscu, w którym przecież spędzacie tak wiele czasu. Nawet teraz, w dobie pandemii, gdzie wydawałoby się tego kontaktu między sobą macie mniej. Jednak zarówno w tradycyjnych, jak i tych wyjątkowych warunkach wasz głos w różnych sprawach, czy to odnoszących się do łamania praw, czy też potrzeb, które nie są dostrzegane, na konfliktach i wspólnych wyzwaniach kończąc – potrzebuje zdecydowanego stanowiska. A takie stanowisko możecie wypracować wspólnie z Rzecznikiem Praw Ucznia.